

kot priloga „Gorice“. V njem je kratek zgodovinski opis „Goriške grofije“, in zgodovine Palmarnove.

Blaznikovki „*Pratiki*“ in Kleinmayrovi „*Slovenski Pratiki*“ se je pridružila letos „*Družinska Pratika*“, ki piše o „Gospodarski Zvezi“, o škofovih zavodih, o domovinski pravici.

Janka Krsnika zbrani spisi. — Uredil Vladimir Levec. Zvezek I. Sešitek II. — *Agitator*. — Založil L. Schwentner. V Ljubljani 1901. Str. 128. — Krsnik je naobraženim Slovincem znan. Njegov „*Agitator*“ je zabavno-satirična slika iz našega polpreteklega političnega življenja. — Gospod urednik Vladimir Levec kaže pri svojem delu vestnost in natančnost. Zunanja oblika je lična.

Poezije doktorja Franceta Prešerna. — Uredil skript. L. Pintar. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. V Ljubljani 1901. — To je nekaka kritična „ljudska izdaja“ našega pesnika. Ponatisk je velike ilustrirane izdaje, ki je izšla lani. Prav čedna in priročna je in k temu — po ceni. V platno vezana, 212 strani obsegajoča knjižica, stane 1 K 40 v; mehkevezana 1 K; po pošti 20 v več.

Umno kletarstvo. Spisal Fr. Gombač, deželni potovalni učitelj za vinstvo v Ljubljani. V berilo je vtisnjenih 21 slik. Tisk Blasnikovih naslednikov v Ljubljani. Založil deželni odbor kranjski. Cena za izvod v pisarni c. kr. kmetijske družbe 30 h, po pošti 38 h. Mala 8°. Str. 60. Pred sedemindvajsetimi leti od družbe sv. Mohorja izdana Vošnjakova knjiga o umnem kletarstvu je že pošla, in kletarstvo se je od tega časa toliko izpremenilo, da je storil deželni odbor kranjski veliko uslugo našim vinogradnikom, ko je izdal to knjižico. Ta knjiga nas poučuje, kako se grozdje trga, kako se reblija in masti drozge, kako se iztiskajo in porabljajo tropine, in popisuje ravnanje s sodi. Predno nam pové, kako ravnati z moštom, teoretično razlaga sestavo vina, in nato, kako se napravlja belo in črno vino, kako se vino čisti, pretaka, segreva in odkisa. K sklepu pojasnuje vinske bolezni in napake ter poučuje, kake morajo biti kleti in kako se snažijo in zračijo. Knjižica je spisana po najnovejših izkušnjah in je vredna priporočila. F.

Naša znanstvena lista. Naši katoliški izobraženci delajo danes že s požrtvovalno vnemo v različnih strokah. Edina dva naša znanstvena lista pričata, da imamo mož, ki goje znanost in se trudijo, da jo razširijo med nami. Za bogoslovne vede imamo „Voditelja“, ki ga izdajajo profesorji knezoškofijskega bogoslovnega učilišča v Mariboru, in ki ga urejuje dr. F. r. Kovačič. Letos je

list nastopil četrti letnik. Letošnji prvi zvezek ima zelo mnogovrstno in izbrano strokovno-bogoslovno vsebino. Eksegeza, dogmatika, arheologija, cerkvena zgodovina in razne dušnopastirske stroke so zastopane po lepih in učenih sestavkih. Ta list priporočamo duhovskim krogom kar najtopleje (cena na leto 5 K). — „*Katoliški Obzornik*“ pa, ki nastopa letos peti letnik, je namenjen širjim krogom. Njegovi sestavki so apologetični in obravnavajo razna znanstvena, splošno zanimiva vprašanja. Ta list zasluži, da ga izobraženstvo čita in upošteva. Izhaja štirikrat na leto in stane na leto 5 K. Ker urednik dr. Aleš Ušeničnik boleha, je prevzel začasno uredništvo dr. Iv. Ev. Krek, našim bravcem dobro znan po svojih socioloških spisih.

„*Jug*.“ Izdaja Fr. Derganc. Izhaja po enkrat na mesec. Cena na leto 5 K. — Prva številka, ki je izšla dne 1. prosinca, silno veliko obljubuje. Politiko, gospodarstvo, socialno vprašanje, naravoslovje, elektrotehniko, fiziko, kemijo, medicino, antropologijo, psihologijo, pedagogiko, kulturno zgodovino, zgodovino umetnosti, glasbo, arhitekturo, filozofijo, jezikoslovje, statistiko, žensko vprašanje, okultizem in hipnotizem — vse to bo obravnaval in poleg tega prinašal baje še leposlovna dela! In vse to na mesečnih 32 straneh v osmerki! Svetovno naziranje Dergancevo je darwinizem. Naravnost trdi, da „ni človek nikako izjemno bitje, nikak namen ali središče stvarjenja, ampak samo posebna veja v tem velikem plemenskem drevesu, da ni človek nič družega, nego višje razvita opica“ (str. 10). Umevno je, da lista, ki je tega mnenja, ne moremo priporočati.

Hrvaška književnost.

Knjige društva sv. Jeronima za l. 1901.

Kar je Slovincem družba sv. Mohorja, to bi morala biti Hrvatom družba sv. Jeronima. Žal, da ima še premalo udov, dasi se vodstvo resno trudi, da družbenikom podaje dobro berilo. 75 tisoč Mohorjanov in 19 tisoč udov društva sv. Jeronima, to je pač prevelik razloček, zlasti, če pomislimo, koliko je Slovencev, a koliko Hrvatov! Še vedno je premalo organizacije in premalo agitacije med poverjeniki za to izvrstno družbo. Za leto 1900 nam je podala družba naslednje knjige:

1. *Danica*. Koledar za leto 1901. 8°. Str. 244, tiskan v 50.000 izvodih. — „*Danica*“ je najboljši hrvaški koledar in se ga gotovo največ razpeča po vsem Hrvaškem. Tudi letos mu je vsebina prav izbrana. Poleg zabavnega dela ima prav primerne poučne članke, n. pr. „lubilej ili sveta godina“ od dr. I. Pazmana s podobami, župnika I. Šafrana „Što sam sve vidio“ opis Boke Katorske s podobo, „Štetni kukci u voćnjaku“, „Ču-

vajte se zmija otrovnica“, „Dobre i zle knjige“, „Trsova medljika (Oidium Tuckeri)“ itd. Na koncu koledarja so naštetih poverjeniki in dosmrtni udje družbe. Ob koncu leta 1899. je imela družba 14.806 dosmrtnih in 4553 letnih udov. Bodi mi tukaj dovoljeno priporočiti nekaj Slovencem v preudarek. Če pregledamo koledar družbe sv. Mohorja za l. 1901., najdemo, da je družba imela na Hrvaškem v zagrebški, senjski, djakovski in bosniški škofiji, brez tržaško-koperske in poreške, koder je tudi mnogo Hrvatov — 34 dosmrtnih in 1023 letnih udov, a v „Danici“ sta zabeleženi med Slovenci samo dve poverjeništvu s skupnim številom 26 dosmrtnih udov. Naj bi Slovenci bolj pristopali tej družbi in tako pospešili književno vzajemnost med Slovenci in Hrvati!

Dosmrtni ud plača 10 K, a letni ud 1 K. Upravništvo je v Zagrebu, Trenkova ulica št. 14.

2. **Život sv. Josipa.** Po sv. pismu, po predaji sv. otaca i po nekim piscima napisao dr. Josip Pazman 8°. Str. 188. Učeni pisatelj, kateri je pretekli dve leti za družbo napisal v dveh zvezkih življenje B. D. Marije, nam podaja letos življenje sv. Jožefa. Kakor je ljudstvo prvi dve knjigi z veseljem sprejelo in rado prebiral, tako bo gotovo veselo tudi te, ker je poljudno pisana. Pisatelj je zbral vse, kar nam je znano iz zgoraj omenjenih virov, posebno je zajemal iz V. Merciera, G. Buceronija in I. Schindlerja. Popisuje nam življenje in smrt sv. Jožefa, razne pobožnosti in bratovščine njemu na čast ustanovljene, in ob sklepu podaja okrožnico Leona XIII. od 15. vel. srpana 1889. o sv. Jožefu in o Devici Mariji. Knjigo krasi nekoliko primernih podob.

3. **Slike i uspomene sa sela.** — Napisao Janko Barle. 8°. Str. 138. Barle je star znanec „Dom in Sveta“. Kot Slovenec, bivajoč med Hrvati, ni pozabil svoje domovine, ampak pridno dopisuje slovenskim listom. Posebno se je prikupil s svojimi malimi črticami v „Vrtcu“ in „Dom in Svetu“. A tudi hrvaški književnosti je priden so-trudnik. Posebno se bavi z raziskovanjem nadškofijskega arhiva, in je že priobčil nekoliko plodov svojega truda. V tej knjigi pa je stopil pred hrvaško občinstvo prvič z večjim leposlovnim spisom. Te slike in ti spomini mu bodo zagotovili odlično mesto med hrvaškimi narodnimi pisatelji. Zbral nam je osemnajst črtic, v katere je vлил vso svojo pesniško dušo, katera je tako polna najnežnejših čutov do domačega kraja, do rodbine in do prijateljev. Ti spomini so zajeti večinoma iz njegovih mladeniških let in iz domače vasice, kar sam naglašja v prvi sliki „Moje selo“. Kot natančen opazovavec se spominja svojega deda, babice, matere, sestre, sosedov in sošolcev in nam živahno pripoveduje svoje mile spomine nanje. Vsaka posamezna slika zbuja domoljubje ali pa podaja primeren nraveni nauk. Nekatere slike so

res izborne in nas spominjajo velikih ruskih in čeških pisateljev. V njih vidimo zdravi narodni realizem, kateri je večkrat živo dramatičen in šaljiv, s finim dušeslovnim opazovanjem. S tem je pisatelj zadel pravo struno in pokazal, da zna pisati za narod. Ljudstvo ga bo tudi razumelo in gotovo rado segalo po njegovi knjigi. Hrvaška kritika je to knjigo dobro sprejela. Dr. Stjepan Bosanac pravi o njej: „Gospod Barle lijepo je pokazao, da umije pisati za narod, pa mu u tom krasnom i patriotičkom poslu želimo svaku sreću u daljnem radu.“ (Vienac 1900. št. 51.)

4. **Josip Juraj Strossmayer.** O petdeset-godišnjici njegovega biskupovanja napisao Janko Barle. 8°. Str. 76. Hrvatje so z drugimi slovenskimi narodi lansko leto slovesno proslavili petdesetletnico škofovanja mecena J. J. Strossmayerja.

Posebno književni društvi „Jugoslovanska akademija“ in „Matica hrvaška“ sta izdali slavnostne knjige. Razume se, da tudi družba sv. Jeronima ni smela zaostati za drugimi, ker je Strossmayer njen veliki dobrotnik. Zato nam je podala družba to knjigo izpod Barletovega peresa. G. pisatelj nam popisuje življenje slavnega djakovskega škofa in črta ustanovitev njegovih velikih prosvetnih del: „Jugoslovanske akademije“, „hrvaškega vseučilišča in galerije slik v Zagrebu. Nato opisuje in razjasnuje s podobami njegovo največje delo, djakovsko stolnico. Stala je tri milijone K, od katerih je škof iz svojega podaril 2.400.000 K. V sklepu nam popisuje škofovo delovanje za slovanstvo na cerkvenem polju. Iz tega zelo kratkega spisa se vidi, kako je slavni škof od začetka do danes ostal zvest svojemu geslu „Sve za vjeru i za domovinu“. — Take so letošnje knjige društva sv. Jeronima. Naša želja je, da jih ljudstvo dobi povsod v roke in jih čita v svojo korist.

V. Bučar.

Zadnje poglavje. Srgjan Tucić. Zagreb 1900. Pisatelj je podal v moderni obliki kos stare tragike zakonskega življenja, ki začenja v veliki ljubezni, v skoraj otročjih ljubezenskih pôzah, v koje se pa vrine kača — greh, kateremu zapade sreča kot žrtev. Anjita je bila hči moralno propalih roditeljev; iz brloga greha in podlosti jo popelje Arsen Ivanović kot svojo ženo na svoj mirni tihi dom. Neomadeževano jo je otel grehu in se ji vdal v tihi ljubezni. Medene mesece sta preživela doma in na jugu v Italiji. Na rajskem otoku Capri je dosegla intenzivnost njune ljubezni vrhunec. Prišedši domov, v mirno tiho sobico, se je takoj izpremenilo razmerje med obema. Ona ni bila več zadovoljna s to tihoto in osamljenostjo. Nazaj, nazaj tja na vroči, strastni jug! — Začela je pohajati veselice, plese in konec je bil — padec v „parfimirane ruke lijepoga častnika“.